

زبان و گویش جاجرم

www.ketab.ir

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک
وضعیت فهرست نویسی
موضوع
موضوع
موضوع
ردیف
رده بندی
شماره کتابشناسی ملی

: ایزدی، علیرضا، ۱۳۵۴ -
: زبان و گویش جاجرم/ مولف علیرضا ایزدی.
: تهران: سنجش و دانش، ۱۳۹۵.
: ۲۳۰ ص: ۲۲ × ۲۹ س.م.
: ۹۷۸-۶۰۰-۳۳۳-۸۰۹-۰
: فبا
: زبان‌های ایرانی -- گویش‌ها
: Iranian languages -- Dialects
: جاجرمی
: Jajarmi dialect
: ۱۳۹۵ ۹ / الف ۳۲۷۶ PIR
: ۹۵۳
: ۴۴۷۲۵۹۲

زبان و گویش جاجرم

مؤلف:	علیرضا ایزدی
ناشر:	انتشارات سنجش و دانش
تیراژ:	۲۰۰ نسخه
نوبت چاپ:	اول، ۱۳۹۵
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۳۳۳-۸۰۹-۰
قیمت:	۱۵۰۰۰ ریال
آدرس: خیابان انقلاب - خیابان دانشگاه - تقاطع روانمهر - پلاک ۱۲۶ - ساختمان سنجش و دانش	تلفن: ۶۱۳۶-۰۲۱

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر محفوظ می باشد.

فهرست مطالب

۸	نشانه های آوانگاری
۱۰	مقدمه
۱۳	فصل اول: توصیف واجی
۱۴	استخراج همخوان
۱۵	جدول نشانه های آوایی همخوان های گویش جاجریم
۵۶	استخراج واکه ها
۶۵	واج آرای در گویش جاجریمی
۶۵	توزیع همخوان
۶۷	توزیع واکه
۶۸	فصل دوم: واج آرای
۶۸	فرایند های واجی
۶۸	حذف
۶۸	حذف در زمانی با تاریخی
۶۸	حذف همزمانی
۶۸	حذف صامت ها
۷۱	افزایش
۷۱	قلب
۷۲	گویش جاجریمی
۷۳	ابدال
۷۳	ابدال همخوان
۷۹	ابدال واکه
۸۳	بدیده های زبر زنجیری
۸۳	تکیه
۸۶	آهنگ
۸۷	فصل سوم: جمله
۸۷	جمله
۸۷	جمله دو جزئی
۸۸	جمله سه جزئی
۹۰	جمله های استثنایی
۹۰	جمله های بی فعل
۹۰	جمله های بی فعل یک جزئی

۹۱	جمله های بی فعل دو جزئی
۹۱	جمله های سه جزئی با فعل
۹۱	جمله های بی نهاد
۹۲	جمله با فعل یک شناسه
۹۲	جمله مرکب
۹۴	فصل چهارم: شبه جمله
۹۴	شبه جمله
۹۴	صوت
۹۴	اصوات درباره ی حیوانات
۹۵	اصوات طبیعی انسان ها
۹۷	فصل پنجم: نام آواها
۹۷	نام آوا
۹۷	برخی از ویژگی های نام آواها در گویش جاجرمی
۱۰۱	فصل ششم: گروه علی
۱۰۱	عناصر بریده ی فعل
۱۰۱	شناسه فعل
۱۰۲	صرف فعل خوردن: زمانه های مختلف
۱۰۲	شناسه فعل های مضارع آینده در گویش جاجرمی
۱۰۲	شناسه فعل ماضی نقلی در گویش جاجرمی
۱۰۲	شناسه فعل ماضی مستمر و ماضی ساده در گویش جاجرمی
۱۰۳	شناسه فعل ماضی استمراری در گویش جاجرمی
۱۰۳	شناسه فعل ماضی التزامی در گویش جاجرمی
۱۰۳	شناسه فعل ماضی بعید در گویش جاجرمی
۱۰۸	فعل های بی قانون
۱۱۳	کاربرد ماضی بعید
۱۱۴	کاربرد ماضی مستمر
۱۱۶	مضارع
۱۲۱	گذر
۱۲۲	معلوم و مجهول
۱۲۳	فعل از دید ساختمان
۱۲۴	برخی فعلهای مرکب در گویش جاجرمی
۱۲۴	فعل کمکی
۱۲۴	فعل کمکی در ساخت ماضی مستمر
۱۲۴	فعل کمکی در ساخت ماضی التزامی
۱۲۵	فعل کمکی در ساخت ماضی بعید
۱۲۵	فعل کمکی در ساخت مضارع مستمر
۱۲۶	فصل هفتم: اسم و گروه اسمی
۱۲۶	گروه اسمی
۱۲۹	اسم مبهم

۱۲۹	شناس ، ناشناس و اسم جمع
۱۳۲	اسم مشتق
۱۳۳	اسم مشتق مرکب
۱۳۴	اسم عام و خاص
۱۳۵	صل هشتم: وابسته های اسمی
۱۳۶	وابسته های پیشین
۱۳۶	صفت اشاره
۱۳۷	صفت پرسشی
۱۳۷	صفت تعجبی
۱۳۸	صفت مبهم
۱۳۸	صفت شمارشی
۱۴۰	صفت عالی
۱۴۲	«یک» نکره
۱۴۳	وابسته های پسین
۱۴۴	صفت بیانی ساده
۱۴۵	صفت بیانی مرکب
۱۴۶	صفت بیانی مشتق
۱۴۷	صفت بیانی مشتق مرکب
۱۴۷	مضاف الیه
۱۴۸	فصل نهم: ضمیر
۱۴۸	ضمیر
۱۴۸	ضمیر شخصی
۱۴۸	ضمیر شخصی جدا
۱۴۸	ضمیر شخصی پیوسته
۱۵۰	ضمیر اشاره
۱۵۰	ضمایر پرسشی
۱۵۱	ضمیر مشترک
۱۵۲	ضمیر متقابل
۱۵۲	ضمیر مبهم
۱۵۳	فصل نهم: قید
۱۵۴	گروه قیدی
۱۵۴	قید های با نشانه
۱۵۶	قید های بی نشانه
۱۵۷	ساخت گروه های قیدی
۱۵۸	مشتق
۱۵۸	مشتق مرکب
۱۵۹	فصل یازدهم: حرف و نقش نما
۱۶۰	حرف
۱۶۰	حرف اضافه (نقش نمای متمام)

۱۶۱	حرف پیوند
۱۶۱	حرف پیوند همپایگی
۱۶۱	حرف پیوند همپایه ساده
۱۶۲	حرف پیوند همپایگی مزدوج
۱۶۲	حرف پیوند وابستگی
۱۶۲	حرف پیوند وابستگی ساده
۱۶۳	حرف پیوند وابستگی مرکب
۱۶۳	حرف نشانه
۱۶۳	نقش نمای مفعولی
۱۶۵	فصل دوازدهم: واژه های جاجرمی

www.ketab.ir

پیش گفتار

وجه تسمیه جاجرم

« نام جاجرم برای نخستین بار در سال ۲۹۷ ه. ق در کتاب فتوح البلدان آورده شده است . »

(بلاذری، ۱۳۶۷: ۱۵۹)

به احتمال قریب به یقین جاجرم معرب جاگرم است . با توجه به اینکه جاجرم در حاشیه ی کویر قرار گرفته و نسبتاً گرم است ، احتمال بالا درست به نظر می رسد . در فرهنگ آندراج در مورد جاجرم و وجه تسمیه آن چنین آمده است :

« جاجرم به فتح جیم ثانی و سکون میم نام ولایتی است از خراسان ، قصبه معمور و آباد ، قلعه ای بزرگ دارد که در وسط است و اطراف آن بساطین و مزارع دارد و چهارصد خانوار در آن سکونت دارند و آن در اصل جای گرم بود ، معرب است و آن در میانه ی نیشابور و جوین و جرجان واقع شده و بعضی قرای آن مشرف است بر بال آزادوار که قصبه ی جوین است . »

(پادشاه، ۱۳۳۶: ۲۸۵)

شهرستان جاجرم بخشی از استان خراسان شمالی و دارای وسعتی حدود ۵۸۷۹ کیلومتر مربع و جمعیتی در حدود ۵۸۴۸۳ نفر در جنوب غربی این استان است .

« جاجرم از شمال و شمال غرب به شهرستان های مانه و سملقان و بجنورد ، از شمال غربی به استان گلستان و از جنوب و غرب به استان سمنان (شهرستان شاهرود) ، از شرق به شهرستان اسفراین و از جنوب شرقی به استان خراسان رضوی (دشت جوین شهرستان سبزوار) محدود می شود . »

(متولی حقیقی، ۱۳۸۷: ۱۹۷)

جاجرم دارای قدمت تاریخی بسیاری می باشد ، مطابق یافته های علمی از کاوش باستان شناسی ، جاجرم در هزاره های پنجم و چهارم پیش از میلاد محل سکونت گروه هایی از اقوام بومی فلات ایران بوده است . این گروه ها بیشتر در محدوده ی تپه ی پهلوان زندگی می کرده اند . آثار باستان شناسی جاجرم عبارتند از :

قلعه ی جلال الدین جاجرم ، مسجد جامع جاجرم ، مقبره ی خواجه مهزیار جاجرم ، کوشک جاجرم ، محوطه های تاریخی پهلوان و حیدران با قدمت ۱۲ هزار ساله ، نارین قلعه و ...

شاعران مشهوری چون بدرالدین جاجرمی ، طالب جاجرمی ، شمس الدین جاجرمی از این خطه اند . اساس فعالیتهای اقتصادی شهرستان بر پایه کشاورزی و دامپروری بوده است که مهمترین محصولات کشاورزی این منطقه گندم ، جو ، پنبه ، چغندر قند می باشد . در سالهای اخیر پسته کاری که سابقه تاریخی در جاجرم دارد نیز دوباره احیا گردیده است . کارخانه تولید آلومینیوم جاجرم نیز از طرح های عظیم ملی است که در این شهر واقع شده است و ظرفیت تولید نهایی آن سالانه ۲۸۰ هزار تن می باشد .